

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä helmikuuta 2000 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 6/2000 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen ja lainsäädäntöneuvos Hannu Taipale, valtiovarainministeriö
- lakimies Hannu Kärävä, Rahoitustarkastus
- pääjohtaja Jukka Wuolijoki, Valtiokonttori
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- hallintojohtaja Olli Härmänmaa, Leonia Pankki Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi postipankista annettu laki. Samalla lakkaa Leonia Pankin oikeus ja velvollisuus hoitaa valtion kotimainen ja ulkomainen maksuliike. Kumottavissa säännöksissä on säännelty myös pankin toiminnan harjoittamisesta postin toimipaikkojen välityksellä.

Valtion talousarviosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion maksuliikkeen hoitamisesta saadaan tehdä luottolaitoksen

tai muun maksuliikettä harjoittavan yhteisön kanssa sopimus. Valtion maksuliikkeen hoito on tarkoitus kilpailuttaa. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset valtiolle tulevien ja valtion maksamien maksujen suoritusajankohdista.

Samalla ehdotetaan lukuisiin muihin lakeihin muutoksia, jotka ovat teknisluonteisia ja jotka johtuvat postipankista annetun lain kumoamisesta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksytään jäljempänä tehdyin muutoksin.

Hallituksen esitys liittyy uuden pankki-, vakuutus- ja muita rahoituspalveluja tarjoavan rahoituskonsernin muodostamiseen, jossa valtion kokonaan omistaman Leonia Oyj:n on tarkoitus

olla mukana. Postipankista annetussa laissa säännellään valtion omistuksesta pankissa. Postipankista annetun lain tultua kumotuksi järjestelyn toteuttaminen edellyttää valtion osakasvalan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain mukaisesti eduskunnan suostumusta sille, että valtio luopuu kokonaan Leonia Oyj:n ja sen tytäryhtiön Leonia Pankki Oyj:n omistuksesta. Suostumuksen antamisesta valtion omistaman Leonia Oyj:n sulautumiseen Vakuutusyhtiö Sampo Oyj-nimiseen vakuutusyhtiöön sekä valtion osakeomistuosuuden alentamiseen muodostettavassa rahoituskonsernissa on annettu erillinen hallituksen esitys (HE 9/2000 vp).

Leonia Pankin toiminta vastaa nykyisin täysin liikepankkien toimintaa. Pankki kilpailee kaikilla pankkitoiminnan alueilla muiden talletuspankkien kanssa ja toimii rahoitusmarkkinoilla markkinaehtoisesti muiden talletuspankkien tavoin. Lain voimaan tullessa pankki muuttuu liikepankiksi. Sen toimintaa sääntelevät luottolaitostoinnasta annettu laki ja liikepankkilaki. Pankkia koskeviin erityissäännöksiin ei ole enää yhteiskunnallisia perusteita. Suurin osa postipankista annetun lain säännöksistä onkin menettänyt merkityksensä, taikka säännökset ovat pankin markkinaehtoisien liiketoiminnan tai neutraalin pankkikilpailun esteenä.

Postipankista annetun lain mukaan Leonia Pankki hoitaa, siinä laajuudessa kuin siitä erikseen säädetään ja määrätään, valtion kotimaisen ja ulkomaisen maksuliikkeen. Lain kumoamisen jälkeen ei ole enää estettä valtion maksuliikkeen hoidon kilpailuttamiseen luottolaitosten välillä. Valtion maksuliikkeen häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi sovelletaan kuitenkin voimassa olevan lain maksuliikettä koskevia säännöksiä, kunnes maksuliikkeen hoidosta Suomessa on tehty uusi sopimus tai siitä on muulla tavalla päätetty. Lähtökohtina valtion maksuliikkeen uudelleen järjestelyssä ovat taloudellisuus ja turvallisuus. Valtion talousarviosta annetun lain mukaan valtiovarainministeriöllä on oikeus valvoa sopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien suorittamista sekä saada sopimuspuolilta tätä varten tarvittavat tiedot.

Leonia Pankki on luottolaitostoinnasta annetusta laista poiketen voinut harjoittaa pankkitoimintaa muuallakin kuin omissa konttoreissaan tai toimipaikoissaan. Siirtymäsäännöksen mukaan Leonia Pankki voi tarjota palveluitaan Suomen Postin konttoreissa niin kauan kuin pankin ja postin yhteistyösopimus on voimassa, eli vuoden 2000 loppuun.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että postitoiminnasta säädetään postitoimintalaissa ja -asetuksessa. Postitoimintalain tarkoituksena on turvata, että postia voi lähettää ja vastaanottaa tasapuolisin ehdoin koko maassa. Erityisesti tulee turvata postipalveluiden saatavuus ja kustannusten tasavertaisuus harvaan asutuilla alueilla. Asetuksella rajataan eräitä toimintoja lain soveltamisalan ulkopuolelle. Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat liikenneministeriölle.

Voimassa olevien lakien mukaan liikepankissa ja osuuspankissa on oltava hallintoneuvosto. Säännökset poikkeavat säästöpankkilain ja yleisen yhteisöainsäädännön vastaavista säännöksistä, joiden mukaan hallintoneuvoston asettaminen on vapaaehtoista. Luottolaitoksia koskevan sekä yleisen yhteisöoikeudellisen sääntelyn yhdenmukaisuuden vuoksi liikepankkilakia ja osuuspankkilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä voidaan määrätä, että pankilla on hallintoneuvosto. Hallintoneuvoston vapaaehtoisuus on perusteltua myös rahoitussektorilla tapahtuneen ja käynnissä olevan rakennekehityksen vuoksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

4. Laki liikepankkilain 1 ja 9 §:n muuttamisesta

9 §. Pykälän 1 momentin mukaan liikepankin hallituksena toimii johtokunta. Valiokunta on muuttanut johdonmukaisuuden vuoksi ehdotettua 2 momentin säännöstä siten, että myös siinä puhutaan hallituksen sijasta johtokunnasta.

Voimassa olevan lain 9 §:n 2 momentin mukaan yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että johtokunnan jäsenet saadaan valita määräämät-

tömäksi ajaksi. Hallituksen esityksessä säännöstä on ollut tarkoitus muuttaa ainoastaan siten, että hallintoneuvoston asettaminen on vastaisuudessa vapaaehtoista. Tämän vuoksi valiokunta on täydentänyt 2 momentin säännöstä vastaamaan voimassa olevaa lakia siten, että yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä johtokunnan jäsenien valitsemisesta määräämättömäksi ajaksi.

5. Laki osuuspankkilain 14 §:n muuttamisesta

Uusi siirtymäsäännös. Kuten liikepankeissa myös osuuspankeissa hallintoneuvoston asettaminen ei ole enää pakollista ehdotetun lain tul-tua voimaan. Hallintoneuvoston asettamisesta

voidaan määrätä osuuspankin säännöissä. Valio-kunta on lisännyt lakiin siirtymäsäännöksen on-gelmien välttämiseksi niissä osuuspankeissa, joiden säännöissä ei ole riittäviä mainintoja hal-lintoneuvostosta ja sen tehtävistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kun-nioittavasti ehdottaa,

että 1.—3. ja 6.—19. lakiehdotukset hy-väksytään muuttamattomina ja

että 4. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutoseh-dotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

4.

Laki

liikepankkilain 1 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun liikepankkilain (1269/1990) 10 §:n 2 momentin 6 kohta, sekä

muutetaan 1 §:n 1 momentti sekä 9 §:n 1 ja 2 momentit, sellaisina kuin niistä on 1 §:n 1 momentti laissa 1609/1993, seuraavasti:

1 §
(Kuten HE)

9 §
(1 mom. kuten HE)
Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että pankilla on hallintoneuvosto. Jos liikepankillä on hallintoneuvosto, se valitsee *johtokunnan* ja

toimitusjohtajan. *Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että johtokunnan jäsenet saadaan vali-ta määräämättömäksi ajaksi.*

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

5.

Laki

osuuspankkilain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun osuuspankkilain (1271/1990) 14 §:n 1 momentti seuraavasti:

14 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten HE)

Sellaisen osuuspankin, jonka säännöissä ei lain voimaantullessa ole määräystä hallintoneuvostosta, osalta noudatetaan aikaisempia säännöksiä siihen saakka, kun säännöt on muutettu tämän lain mukaisiksi, kuitenkin enintään kahden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta. (Uusi)

Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Leena Luhtanen /sd
vpj. Mauri Salo /kesk
jäs. Klaus Hellberg /sd
Susanna Huovinen /sd
Mikko Immonen /vas
Reijo Kallio /sd
Pekka Kuosmanen /kok
Jari Leppä /kesk

Mika Lintilä /kesk
Kirsi Piha /kok
Antti Rantakangas /kesk
Ola Rosendahl /r
Juhani Sjöblom /kok
Osmo Soininvaara /vihr
vjäs. Pertti Mäki-Hakola /kok
Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.